

Avioelämää Amerikan mantereella

Pohjois-Amerikassa avioituneiden suomalaisnaisten sopeutumisesta

Johanna Leinonen

Suomalainen amerikansiirtolaisuus on ollut toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä huomattavan erilaista verrattuna suurten siirtolaisuusvuosien (1870–1929) aikana tapahtuneeseen maastamuuttoon. Lähtijöitä on tietysti ollut huomattavasti vähemmän¹, mutta myös muuttajien profiili on muuttunut. Jos suuren siirtolaisuuden aikana lähteneet olivat enimmäkseen nuoria ja kouluttamattomia miehiä, jotka hakivat valtameren toiselta puolen leveämpää leipää, on viime vuosikymmenien amerikansiirtolainen ollut tyypillisesti 26–30-vuotias, usein hyvin koulutettu nainen², joka on muuttanut Pohjois-Amerikkaan jostain henkilökohtaisesta syystä – rakastumisen, avioitumisen tai itsensä kehittämisen takia. Muutos siirtolaisten profiilissa näyttää tapahtuneen 1950- ja 1960-luvulla; heti toisen maailmansodan jälkeen muuttaneet ovat olleet vielä samankaltaisia suurten siirtolaisuusvuosien aikana lähteneisiin ver-

rattuna. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat heijastuneet siirtolaisiin: kun ammatti- ja kielitaidottomille siirtolaisille ei enää ole ollut kysyntää – paitsi 1960- ja 1970-luvun ruotsinsiirtolaisuuden aikana – ei heitä ole enää siirtolaisiksi juuri lähtenyt. Lisäksi esimerkiksi naisten koulutustason yleinen nousu on heijastunut myös siirtolaisnaisiin. Voidaankin sanoa, että toisen maailmansodan jälkeinen amerikansiirtolaisuus ei ole enää muistuttanut varhempaa amerikansiirtolaisuutta, vaan pikemminkin Länsi- ja Keski-Eurooppaan suuntautunutta siirtolaisuutta, jossa pääosassa ovat olleet avioitumisen tai rakastumisen takia muuttaneet kielitaitoiset naiset. Varhaisemmalle siirtolaisuudelle tyypilliset taloudelliset tekijät lähtösyinä ovat kadonneet elintasoerojen tasoittuessa Suomen ja Pohjois-Amerikan maiden välillä.

Suomalaisia on siis lähtenyt siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan runsaasti toisen maailmansodan jälkeenkin, mutta tutkijoiden suurimman huomion on kuitenkin vienyt Ruotsiin muuttaneiden siirtolaisten suuri määrä toista maailmansotaa seuranneina vuosikymmeninä. Tämä artikkeli perustuu kirjoitta-

jan toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneilta suomalaisilta siirtolaisnaisilta keräämiin kyselylomakkeisiin, joita on ollut tutkimuksessa mukana 121 kappaletta, sekä avioitumiseen liittyvien kysymysten osalta myös Turun yliopiston yleisen historian oppiaineen siirtolaisuusarkistosta löytyviin lomakkeisiin. Näistä lomakkeista toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneita naisia on 364. Yhteensä lomakkeita on siis ollut tutkimuksessa mukana 485 kappaletta.

Siirtolaisnaisten avioituminen

Suomalaisten keskuudessa oli suurina siirtolaisuusvuosina tapana sanoa, ”ettei Amerikkaan niin ruma tyttöä tullutkaan, ettekö tämä olisi pian naimisiin päässyt” (Kero 1996, 210). Myöhempi tutkimus on osoittanut, että tämä lausahdus piti pitkälti paikkansa: siirtolaisnaisten todella oli helppoa löytää mies Amerikasta. Tämä johtui lähinnä yksinkertaisesti siitä, että miehiä lähti siirtolaisiksi enemmän kuin naisia. Oli helppoa tutustua oman kulttuurin

FM Johanna Leinosen artikkeli perustuu hänen Turun yliopiston yleisen historian laitokselle tekemäänsä pro gradu -tutkimukseen.

edustajan kanssa, joten suomalaisnaisille riitti ottajia. Siirtolaisilmion vanhetessa erot kuitenkin tasoittuivat jonkin verran mies- ja naislähtijöiden määrien välillä. Lisäksi naisten ja miesten määräerot tasoittuivat Amerikassa myös siksi, että miehet palasivat naisia useammin takaisin Suomeen (Kero 1974, 209).

Siirtolaisilmio on kuitenkin erityisesti 1960-luvulta lähtien ollut varsin erilainen verrattuna aikaisempaan siirtolaisuuteen; naiset alkoivat muodostaa enemmistön siirtolaisista, ja myös heidän kielitaitonsa oli aivan toista luokkaa kuin aiemmin lähteneiden. Miten nämä muutokset vaikuttivat siirtolaisnaisten avioitumiseen? Oliko naisten kenties vaikeampi löytää puolisoa, kun suomalaisia miehiä ei ollut enää niin paljon ”tarjolla”? Tutkimusten mukaan reilu enemmistö suurten siirtolaisuusvuosien aikana lähteneistä suomalaisista siirtolaisnaisista meni naimisiin viiden vuoden kuluessa Amerikkaan saapumisestaan (Vanhatalo 1987, 67; Valajärvi 1996, 52). Myöhemmin naimisiin tunnuttiin mentävän jopa nopeammin, keskimäärin kolmen vuoden kuluttua maahan saapumisesta. Jos naisten ja miesten osuus siirtolaisista tasoitui, ei se lomakkeiden perusteella hankaloittanut aviopuolison löytämistä.

On kuitenkin huomattava, että tilanne on myöhemmän siirtolaisuuden osalta täysin toisenlainen varhaisempaan siirtolaisuuteen verrattuna. Sen, että suuren siirtolaisuuden aikana lähteneet naiset löysivät nopeasti itselleen puolison, voi katsoa johtuneen miesten ”ylijäämästä” Amerikassa sekä

tuon ajan siirtolaisten kielitaidottomuudesta: koska ei osattu muita kieliä kuin suomea, suomalaiset miehet pyrkivät hankkimaan itselleen suomalaisen vaimon. Naisille siis riitti kysyntää. Toisen maailmansodan jälkeen muuttaneiden suomalaisnaisten nopeaa avioitumista ei voi selittää samoin perustein. Naiset muodostivat nyt enemmistön siirtolaisista, joten mitään ylitarjontaa suomalaisista miehistä ei enää ollut. Siirtolaisnaisten kielitaidon paraneminen kuitenkin muutti tilannetta. Vaikka suomalaisia miehiä ei enää ollut niin paljon ”saatavilla”, kielitaito helpotti tutustumista muunmaalaisiin miehiin. Lisäksi siirtolaisyhteisö ei enää ollut niin tiivis, että olisi vietetty aikaa vain oman etnisen ryhmän kanssa. Myös liikkuvuuden lisääntyminen varallisuuden nousun myötä vaikutti varmasti: moni matkusteli Amerikassa ennen lopullista muuttoa, ja niinpä joillakin oli sulhanen tai poikaystävä valmiina odottamassa.

Lomakkeiden vastauksista löytyy merkkejä siitä, että Amerikassa mentiin aikaisemmin naimisiin kuin oltaisiin tehty Suomessa. Avioituvuus nousi Amerikassa voimakkaasti toisen maailmansodan jälkeen talouden nousukauden innoittamana (Cherlin 1992, 6–10). Ehkäpä avioituvuuden nousu vaikutti siirtolaisnaisiinkin siten, että he kokivat avioliiton solmimisen tärkeämmäksi kuin olisivat kokeneet Suomessa, jossa avoliitot yleistyivät huomattavasti nopeammin kuin Amerikassa. Esimerkiksi seuraavanlainen kommentti löytyi lomakkeista: ”En olisi varmaankaan mennyt naimisiin näin nopeaa, ja perhe

olisi jäänyt perustamatta. Olisin todennäköisesti mennyt jatko-koulutukseen.”

Keiden kanssa siirtolaisnaiset sitten avioituivat? Suuren siirtolaisuuden aikana jopa 90% avioliitoista solmittiin suomalaisten kesken (Ross 1981, 252). Suomalaiset miehet avioituivat vielä naisia yleisemmin nimenomaan suomalaisten naisten kanssa: 91%:lla suomalaisista miehistä oli suomalainen vaimo, mutta suomalaisista naisista ”vain” 83% avioitui suomalaismiehen kanssa. Tämän on selitetty johtuvan suomalaisten miesten ja naisten sijoittumisesta maantieteellisesti eri alueille. Naiset työskentelivät etupäässä suurkaupungeissa ja olivat niissä enemmistönä, joten naisille ei yksinkertaisesti riittänyt suomalaisia miehiä. Toisaalta naiset olivat töissä erilaisissa paikoissa kuin miehet: perheissä, ravintoloissa ja hotelleissa, joissa he tapasivat ulkomaalaisia, tottuivat heihin ja oppivat auttavasti englannin kieltä. Useimmiten suomalaisnaiset kuitenkin siis avioituivat suomalaisten miesten kanssa, olihan luonnollisesti helpompaa tutustua omaa kieltä puhuvaan mieheen ja lisäksi suomalaiset juuret sitoivat yhteen. Suomalaisille ei tarvinnut selitellä omia kulttuuriperinteitään (Lindström 1991, 91–93).

Toisen maailmansodan jälkeen tilanne näytti pysyvän samanlaisena. Edelleen enemmistö siirtolaisnaisista, yli kolme neljäsosa, avioitui suomalaisen miehen kanssa. Tilanne on kuitenkin muuttunut radikaalisti, ja 1960-luku tuntuu olleen muutoksen vuosikymmen tässä suhteessa. 1960-luvulla vielä pieni enem-

mistö aviomiehistä oli suomalaisia, mutta 1970-luvulta lähtien selvä enemmistö siirtolaisnaisista, jälleen noin kolme neljäsosaa, on avioitunut muunmaalaisen miehen kanssa.

Tämä muutos on ainakin osittain selitettävissä siirtolaisten kielitaidossa tapahtuneilla muutoksilla. 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla lähteneiden koulutus rajoittui yleensä edelleenkin kansakouluun, eivätkä he juuri osanneet englantia (Kero 1996, 112). Tämä heijastui myös aviomiesten kansallisuuteen: koska englannin kielen taito ei ollut vielä kovin yleinen, tutustuminen oman maan kansalaisiin oli huomattavasti helpompaa. Luultavaa on, että ajan myötä suomalaiset muuttivat yhä enemmän suuriin kaupunkeihin, joissa he luonnollisesti tapasivat enemmän ulkomaalaisia, varsinkin kun Suomessa syntyneiden määrä oli jo pienempi kuin suuren siirtolaisuuden aikana. Siirtolaisten yhteinen toiminta vähentyi, joten oman maan kansalaisten kanssa ei enää oltu niin paljon tekemisissä kuin aikaisemmin – varsinkin kun osattiin erityisesti 1960-luvulta lähtien paremmin englantia.

Edellä kävi ilmi, että naimisiin mentiin melko pian saapumisen jälkeen. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että naiset olisivat avioituneet hyvin nuorina. Ennen lähtöään Suomessa avioituneet solmivat avioliiton suurin piirtein samanikäisenä kuin muukin väestö; kun vuosina 1920–1999 kaikkien morsianten keski-ikä oli 24,1 vuotta, oli se siirtolaiseksi lähteneillä naisilla 24,3 vuotta. Se ero kuitenkin löytyy, että 1960-luvulta lähtien siirtolaisnaiset tun-

tuvat olleen uuden kehityssuunnan, nousevien avioitumisikien pioneereja. Hyvin koulutettujen siirtolaisten osuus on kasvanut, ja koulutuksen hankkimisen on todettu nostavan avioitumisikä (O’Connell 1994, 15).

Amerikassa avioituttiin puolestaan paljon vanhempina kuin Suomessa: keskimääräinen avioitumisikä oli peräti 28,2. Tilanne oli sama jo suurten siirtolaisuusien aikana. Esimerkiksi Montrealin suomalaisessa seurakunnassa vuosina 1936–1939 ensimmäisen avioliittonsa solmineiden suomalaisten morsianten keski-ikä oli 31,1 vuotta. Toisaalta avioitumisikä näkyi alueellisia eroja. Maanviljelysalueilla suomalaiset morsiamet olivat selvästi nuorempia kuin muilla alueilla avioituneet, koska naisille ei ollut maaseudulla juurikaan muita vaihtoehtoja kuin solmia avioliitto (Lindström 1991, 94–95).

Mistä näin korkea avioitumisikä johtuu? Toisen maailmansodan jälkeen naisten avioitumisikä sekä Suomessa että Pohjois-Amerikassa tapahtuneet muutokset – avioitumisikien lasku sodan jälkeen ja 1970-luvulta alkanut avioitumisikien voimakas nousu³ – eivät näytä vaikuttaneen siirtolaisnaisten avioitumisikiin. Jatkuvasti korkeampi ikä Amerikassa naimisiin menneiden osalta viittaisi siihen, että siirtolaisnaisten avioitumisikään vaikuttavia tekijöitä arvioidessa itse siirtolaiseksi lähteminen oli määräävämpi seikka kuin avioitumisen yleiset trendit. Lähteminen lykkäsi avioitumista; lippurahojen ansaitseminen, matkan suunnittelu ja itse matkustaminenkin vei aikaa niin, että suuri syy avioliittojen myöhentymiseen oli yk-

sinkertaisesti siirtolaisnaisten ikärakenne (Lindström 1991, 96–97). Kun naimattomina lähteneet olivat jo muuttaessaan keskimäärin yli 24-vuotiaita, on luonnollista, että avioitumisikä nousi korkeaksi.

Suurten siirtolaisuusien aikana naisten avioitumista lykkäsi myös se, että lähdettyään Amerikkaan hakemaan parempaa toimeentuloa naiset myös halusivat saavuttaa tämän tavoitteensa ennen avioitumistaan (Lindström 1991, 95–97). Erityisesti 1960-luvulta lähtien ei kuitenkaan enää juuri muutettu taloudellisista syistä. Taloudellisen turvan hankkiminen ei siis voinut selittää myöhemmän siirtolaisuuden aikana lähteneiden korkeita avioitumisikä. Todennäköiseltä kuitenkin vaikuttaa, että siirtolaiseksi lähteneillä naisilla oli itsenäisempi elämäntyyli verrattuna ”tavallisiin” naisiin – vaatihan yksin vieraaseen maahan lähteminen varsin paljon rohkeutta. Suomalaisen naisen halu olla itsenäinen lienee vain korostunut myöhemminä siirtolaisuuskymmeninä. Itsenäisyys on vain näkynyt hieinan eri tavalla, haluna hankkia hyvä koulutus ja luoda oma ura. Parhaimmin siirtolaisnaisten korkean avioitumisikänsä siis selittänee ensinnäkin itse siirtolaiseksi lähteminen ja toiseksi naisten koulutuksen hankkimisen ja työssäkäynnin yleistymisen.

Kulttuuriperinnön säilyttäminen uudessa maassa

Avioliiton valtakulttuurin jäsenen kanssa on usein todettu antavan siirtolaiselle parhaat lähtö-

kohdat vieraaseen kulttuuriin sopeutumiselle. Seka-avioliiton⁴ solmineet joutuvat jatkuvaan vuorovaikutukseen ainakin yhden ja todennäköisesti useamman valtakulttuurin jäsenen kanssa, ja he ovat motivoituneita tutustumaan isäntämaansa kulttuuriin (Pennanen 1992, 40). Seka-avioliiton integroiva vaikutus ei kuitenkaan ole näin yksiselitteinen; sekä homogeenisessa avioliitossa että seka-avioliitossa on omat ongelmansa naisen sopeutumisen kannalta. Jos kummatkin aviopuolisot ovat suomalaisia, saattavat he jatkaa elämäänsä samaan tapaan kuin he tekivät Suomessa yrittämättäkään integroitua amerikkalaiseen elämänmenoon. Toisaalta jos kyseessä on seka-avioliitto, partnereiden erilaiset käsitykset puolisoitten rooleista voivat vaikeuttaa siirtolaisnaisen sopeutumisprosessia. Yhdessä eläminen vaatii seka-avioliitossa eläviltä enemmän sopeutumiskykyä ja kompromissialttiutta kuin saman kulttuurin aviopareilta (Tuomi-Nikula 1989, 132).

Koska seka-avioliitot ovat yleistyneet vuosikymmenien kuluessa, on siirtolaisnaisten edellytykset sopeutua menestyksekkäästi amerikkalaiseen yhteiskuntaan parantuneet – jos avioparin rooliodotukset eivät vain poikkea toisistaan huomattavasti. Tältä osin ongelmia on varmasti kohdattu, esimerkiksi siksi, että naisten itsenäisyyspyrkimykseen ei välttämättä ole aina suhtauduttu yhtä suopeasti kuin Suomessa. Kuitenkin useissa tutkimuksissa on todettu, että seka-avioliitto edistää siirtolaisen sopeutumista (esim. Björklund 1998, 196 ja Mikkola 2001, 58), ja näin voi

asian olettaa olevan myös amerikkansuomalaisten kohdalla.

Seka-avioliiton solmiminen ei aina johda etnisen kulttuuriperinnön heikkenemiseen, vaikka se yleistä onkin. Jos seka-avioliiton solminut siirtolainen on nainen, on yhteyden säilyminen siirtolaisen lähtökulttuuriin todennäköisempää (Kolehmainen 1976, 273). Naiset siis kantavat usein kulttuuriperintöään uskollisemmin kuin miehet. Näyttääkin siltä, että amerikkansuomalaisille naisille on tärkeää säilyttää elämässään piirteitä suomalaisesta kulttuurista.

Tämä tulee ilmi monella tavalla. Suomalaisten yhdistysten toimintaan otetaan osaa suhteellisen aktiivisesti, vaikka järjestöjen toiminta onkin hiipunut vuosikymmenien saatossa. Siirtolaisten järjestöt saattavat toisaalta edistää, toisaalta jarruttaa sopeutumista. Järjestöt ja yhdistykset mahdollistavat oman kulttuurin harrastamisen ja kehittämisen, jolloin vaarana on, että siirtolainen eristäytyy muusta yhteiskunnasta oman etnisen ryhmänsä piiriin. Mutta on myös mahdollista, että siirtolainen pystyy järjestötoiminnan kautta löytämään paikkansa uudessa yhteiskunnassa, ja järjestöjen välityksellä siirtolainen saattaa luoda yhteyksiä muidenkin kansallisuuksien edustajiin (Kostiainen 1986, 18). Oma kansallisuutta edustava ryhmä voi siis lievittää alkuvaikeuksia ja nopeuttaa sopeutumista outoon kulttuuriympäristöön (Suojanen ja Suojanen 2000, 70). Se, että suuri osa ottaa ainakin joskus osaa amerikkansuomalaisten yhdistysten toimintaan ei siis välttämättä kerro siirtolaisnaisten huonosta sopeutumisesta, vaan siitä,

että arkielämässä ollaan paljolti tekemisissä muiden kuin suomalaisten kanssa – näin on tilanne erityisesti seka-avioliiton solmineilla – ja suomalaisten kanssa kokoonnutaan joidenkin erityistapahtumien tiimoilta.

Erityisesti suomalaisten juhlapäivien vietto on siirtolaisnaisille tärkeää, ja juhlapäivistä tärkein tuntuu olevan suomalaissävytteinen joulu. Seka-avioliiton solmineet ovat lähes yhtä aktiivisia viettämään suomalaisia juhlapäiviä kuin suomalaiset avioparit. Tämä edellyttää kuitenkin puolison positiivista suhtautumista vaimon edustamaan etniseen ryhmään; jos mies kokisi vaimonsa lähtökulttuurin häpeälliseksi, olisi vaimon hankala ristiriidoitta osallistua oman etnisen ryhmänsä toimintaan (Tuomi-Nikula 1988, 18). Suomalaisnaisten puoliset tuntuvat siis suhtautuvan positiivisesti suomalaiseen kulttuuriin.

Yleensä siirtolainen ympäröi itsensä pienillä paloilla kotimaastaan kuten esineillä. Myös ruokakulttuuri on tärkeä osa etnistä identiteettiä (Björklund 1998, 138–139). Se, kuinka tärkeäksi nainen kokee suomalaisen ruoan laiton ja kodin sisustamisen suomalaiseen tyyliin, kertoo hänen etnisestä lojaliteetistaan ja myös kulttuuritietoisuudestaan⁵; jos nainen laittaa vain suomalaisia ruokia, ei hänen tietoisuutensa amerikkalaisesta ruokakulttuurista ole kovin kattava, eikä häntä näin ollen voi pitää täysin akkulturoituneena⁶. Suomalaisten tapojen yksipuolinen noudattaminen kertoo siis siitä, että nainen preferoi kotimaansa kulttuuria. Hyvään sopeutumiseen kuuluukin sekä uuden kotimaan kulttuurin

omaksuminen että entisen kotimaan tapojen vaaliminen (Björklund 1998, 137).

Suomalaisia ruokalajeja – erityisesti jouluruokia – laitetaan amerikansuomalaisten naisten keskuudessa innokkaasti, vain pari seka-avioliiton solminutta naista on hylännyt suomalaiset ruoanlaittotavat kokonaan. Kuten suomalaisten tilaisuuksiin osallistuminen, myös suomalaisten ruokien laitto tuntuu kuitenkin usein osuvan tiettyjen erikoistapausten ympärille: ”Juhlapäivinä kyllä ja pulaaahan ei voi unohtaa! - jouluna loihdin kasaan suomalaisen joulupöydän, mutta muuten arkena ruoka on melko amerikkalaista.” Usein suomalaisen perinneruoan laitto ei johdukaan huonosta sopeutumisen tasosta, vaan aviomiehen ja ympäristön toivomuksesta (Tuomi-Nikula 1989, 114). Todennäköistä on, että heti maahanmuuton jälkeen tehdään pitkälti suomalaisia ruokia, mutta ajan kuluessa mukaan tulee vaikutteita muiden maiden ruokakulttuureista: ”Aluksi en ollenkaan tehnyt mitään muuta kuin suomalaista, vähän olen nyt uskaltanut ostaa muitakin outoja raaka-aineita.” Tämä ruoanlaittopojen muuttuminen heijastaa myös akkulturoitumisen edistymistä.

Kotien sisustuksessakin käytetään paljon suomalaisia esineitä. Tyypillisiä esineitä, joita kodeissa kirjoitettiin olevan, olivat astiat, lasitavara, liinavaatteet, koriste-esineet, seinävaatteet ja joillakin myös huonekalut. Lisäksi sekä amerikansuomalaisia että suomalaisia lehtiä luetaan ahkerasti, vaikka siirtolaisten lehtien määrä ja levikki onkin supistunut huomattavasti. Internet on kuitenkin viime vuosina mahdollistanut

uudella tavalla synnyinmaan tapahtumien seuraamisen.

Siirtolaisnaiset siis tuntuvat ympäröivän itsensä pienillä paloilla vanhasta kotimaastaan. Vaikka tämä kertoo selvästi etnisestä lojaaliteetista synnyinmaata kohtaan, on näillä pienillä palasilla myös tärkeä funktio siirtolaisille. Koska uuden kansallisen identiteetin omaksuminen on ensimmäisen polven siirtolaisille hyvin rajallista, kansallinen ryhmäidentiteetti on usein tärkeä tukipilari uudessa ympäristössä. Ryhmäsiteet kiteytyvät erilaisiin avainsymboleihin, esimerkiksi tapoihin, tilaisuuksiin tai vaikkapa kodin käyttöesineisiin, joiden avulla erottaudutaan muusta väestöstä. Avainsymbolit toimivat siis puolustusmekanismina valtakulttuuriin sulautumista vastaan. Esineet jäsentävät tilaa ja aikaa ja luovat uuteen toimintaympäristöön tuttuja ja turvallisia kiintopisteitä (Björklund 1998, 180–181). Näin ollen vaikka kotien sisustus suomalaisilla esineillä voi tarkoittaa siirtolaisen sopeutumattomuutta silloin, kun hänen etnisen loyaliteettinsa suuntautuu täysin vanhan kotimaan kulttuuriin, on esineillä kuitenkin merkittävä tehtävä siirtolaisten sopeuttajana. Kun siirtolaisella on turvallisia kiintopisteitä, joiden keskellä hän tuntee olonsa kotoiseksi, hän uskaltaa vahvan etnisen identiteettinsä turvin ottaa kontaktia myös valtakulttuurin suuntaan.

Kulttuuriperinnön välittäminen jälkipolville

Kulttuuriperinnön tärkeyttä siirtolaisnaisille voidaan arvioida myös sen pohjalta, kuinka tär-

keäksi on koettu välittää tätä perintöä lapsille. Jos äiti tuntee etnistä lojaaliutta kotimaataan kohtaan, hän useimmiten haluaa välittää suomen kielen jälkikasvulleen – jo senkin takia, että vierailut isovanhempien luona Suomesa ovat mielekkäämpiä lapselle, kun hän pystyy kommunikimaan isovanhempiensa kanssa. Ehkäpä jotkut opettavat lapselleen suomea siltä varalta, että jos joskus tulee eteen paluu Suomeen, lapsi ei tuntisi oloaan maassa täysin ulkopuoliseksi. Jos suomalainen äiti ei siis katso tarpeelliseksi opettaa lapselleen suomea, kertoo se siitä, että paluuta Suomeen ei pidetä todennäköisenä, ja sitä myöten motivaatio integraatioon on suurempi. Tämän kysymys on kuitenkin moniselitteisempi. Toisaalta lasten puuttuva suomen kielen taito voi vieraannuttaa siirtolaista kotimaastaan ja sukulaisistaan siellä, ja samalla edistää hänen akkulturaatioprosessiaan. Toisaalta taas jos siirtolainen on hyvin integroitunut, mutta terveen ja vahvan kansallisen identiteetin omaava, suomen kielen opettaminen ei välttämättä niinkään kerro haluttomuudesta sopeutua kuin siitä, että siirtolainen haluaa välittää lapselleen arvokkaana pitämänsä kulttuurisen perintönsä. Nykyään kaksikielisyttä pidetään useimmiten rikkautena, toisin kuin aiemmin, jolloin kahden eri kielen puhumisen ajateltiin vaikeuttavan lapsen kielellistä kehitystä (Tuomi-Nikula 1988, 15–16).

Siirtolaisnaiset ovat yleensä yrittäneet opettaa lapsilleen suomea, mutta aina se ei käytännön syistä ole ollut helppoa, varsinkin seka-avioliitoissa. Koska

perhe asuu täysin englanninkielisessä ympäristössä, on suomen kielen taidon ylläpito usein hankalaa. Lapsi käy koulua englannin kielellä eikä useinkaan halua erottautua joukosta ja sen takia välttelee suomen puhumista (Vanhatalo 1987, 82; Tuomi-Nikula 1988, 15). Eräs nainen kirjoittaakin: ”Kaksi lapsista ymmärtää jonkin verran [suomea], eivät suostu puhumaan”. Suomen kielen opetusta vaikeuttaa myös kielen eksoottisuus: lapsella ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta puhua suomea kodin ulkopuolella, mikä väistämättä heikentää motivaatiota kielen ylläpitämiseen. Lisäksi suomen kieltä osaamaton puoliso ei välttämättä halua kotona puhuttavan suomea, koska tuntee itsensä ulkopuoliseksi; suomi on hänen silmissään lapsen ja äidin välinen ”salakieli” (Tuomi-Nikula 1997, 279). Aina ei kuitenkaan aviomiehen tarvitse esittää mielipidettään, vaan suomen kieli jää pois käytöstä yksinkertaisesti käytännön syistä: ”P. puhui 4-vuotiaaksi asti täysin sujuvaa suomea... Lasten kasvaessa he viettivät vähemmän aikaa kanssani ja keskustelujen aiheet muuttuivat monimutkaisemmiksi... eikä suomenkielentaito kehittänyt. Joskus tuntui teennäiseltä puhua suomea lapsille kun mieheni ei ymmärtänyt.”

Vieläpä sekin, että siirtolaisnainen on muuttanut Amerikkaan englannin kielen taitoa parantaakseen, voi estää suomen kielen opettamisen lapsille: äiti voi tuntea, että suomen kielen opettaminen heikentäisi hänen omaa kielellistä kehitystään (Tuomi-Nikula 1988, 15–16). Usein on käynytkin niin, että lapsena hankittu kielitaito on

unohtunut viimeistään kouluun mentäessä. Yllättävää ei ole, että suomalaisparien lapsille on tyypillisempää osata suomea kuin seka-avioliitoista syntyneille lapsille.

Pyrkimys välittää suomalaista kulttuuria jälkipolville voi näkyä myös haluna antaa lapsille suomalainen nimi. Voimmehan olettaa, että jos lapselle annetaan täysin englanninkielinen nimi – erityisesti jos kyseessä on suomalainen pariskunta – on parilla aikomus jäädä pysyvästi asumaan Amerikkaan ja sitä myötä pyrkimys integroitumiseen olisi suurempi. Suomalaisparit antoivat kuitenkin useammin suomalaisia kuin vierasperäisiä nimiä lapsilleen, ja vastaavasti seka-avioliitossa elävien lapsilla oli yleisesti vierasperäinen nimi. Etnisen seka-avioliiton lapsen nimi heijastaakin usein kulttuurifuusiota (Tuomi-Nikula 1989, 138). Esimerkkeinä mainittakoon nimet Kevin Ilmari, Elina Francesca ja Nezar Kari. Kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ei lasten nimistä kuitenkaan voi tehdä; englanninkielisen nimen antaminenkaan aina kerro vanhempien integroitumisen halusta. Vanhemmat ovat voineet yksinkertaisesti ajatella lapsen tulevan toimeen paremmin englanninkielisen nimen kanssa, suomalainen nimi kun on saattanut aiheuttaa siirtolaisille käytännön ongelmia. Toisaalta englanninkielinen nimi on voinut olla siirtolaisten keskuudessa muoti-ilmiö (Vanhatalo 1987, 80).

Vahva etninen identiteetti – rikkaus vai este sopeutumiselle?

Etnisellä identiteetillä tarkoitetaan yksilön ankuroitumista tiet-

tyyn etniseen ryhmään. Se saattaa muuttua ihmisen elinaikana, mutta silti se on suhteellisen pysyvä ilmiö. Tähän on syynä se, että etninen kulttuuri välittyy ihmiselle jo perhepiirissä; varhaiskasvatuksen myötä se muovaa ihmisen persoonallisuutta etnisen kulttuurin suuntaisesti (Liebkind 1988, 38). Etnisyys on siis annettua, koska ihminen ei voi valita sitä ryhmää, johon hän syntyy.

Siirtolaisten etnisyyden avulla voidaan tarkastella heidän sopeutumistaan. Jos siirtolainen yhä identifioituu omaan etniseen ryhmäänsä, ei häntä voi pitää täysin akkulturoituneena. Toisaalta mahdollisuudet uuden identiteetin omaksumiseen ovat ensimmäisen polven siirtolaisilla rajalliset. Luultavaa onkin, etteivät toisen maailmansodan jälkeen muuttaneet amerikansuomalaiset naiset ole täysin menettäneet suomalaisia identiteettiään. On todettu, ettei assimilaatio – sopeutumisen taso, jossa siirtolainen on hylännyt oman kulttuuri-identiteettinsä ja korvannut sen valtakulttuurin identiteetillä (Berry 1980, 11–15) – ole mahdollinen ennen kuin kolmannessa siirtolaispolvessa (Tuomi-Nikula 1997, 283; Suojanen ja Suojanen 2000, 44).

Yleensä siirtolaisnaiset tunsivatkin itsensä yhä suomalaisiksi: ”Vaikka olenkin kansallisuudeltani amerikkalainen, niin aina kuitenkin tunnen olevani suomalainen.” Suomalaisuudesta oltiin myös useimmiten ylpeitä: ”Suomalaisuus on mahtava asia ja olen ylpeä siitä.” Toisaalta vaikka siirtolaiset näkivät Suomen ja suomalaisuuden kallisarvoisena asiana, samalla Suomea ja suomalaisia myös kritisoitiin (ks. myös

Hannula 1997, 152). Yleisimmät kritiikin aiheet olivat Suomen korkea verotus, ilmasto, ahtaampi ilmapiiri ja palkkataso: ”Valitettavasti ekana tulee mieleen (Suomesta) sellainen ihmisiä painostava ilmapiiri, se suuri kateellisuus mikä Suomessa helposti vallitsee, kylmä ja pitkä talvi, korkeat verot ym.” Toisaalta monet katsoivat, että muutto Suomesta sai heidät arvostamaan Suomea uudella tavalla.

Itsearvostus ja etninen ylpeys ovat tärkeitä tekijöitä sopeutumisosprosessissa (Pennanen 1992, 39). Juurettomuus voi aiheuttaa jopa psyykkisiä ongelmia (Kennedy 1982, 25). Sopeutumista hankaloittaa siirtolaisen etnisen lojaliteetin suuntautuminen yksinomaan suomalaisen kulttuurin suuntaan. Jos taas siirtolaisella on kulttuuritietoisuutta molemmista kulttuureista, jos hän osallistuu molempien ryhmien toimintaan ja varauksettomasti hyväksyy oman etnisyytensä, on etnisyyksifaktori sopeutumista edistävä tekijä (Tuomi-Nikula 1989, 165–166). Tällaisen voi tilanteen katsoa olevan suurimmalla osalla siirtolaisnaisia: kulttuuriperintö on tärkeä, mutta niin on osallistuminen valtakulttuurin toimintoihinkin. Seuraavaa naista voidaankin pitää erinomaisesti sopeutuneena: ”Olen suomalainen. Kun seuraan urheilua hurraan suomalaisille. Perinteet kotoa ovat rakkaita. Sibelius ja isänmaalliset laulut soivat silloin tällöin (tangoista tai Suomen nykymusiikista en piittaa). Olen myös kanadalainen ja sveitsiläinen. Rakastan Kanadaa ja Montrealia, joka on kaikkien kansojen sulatusuuni, jonne myös minä kuulun.”

Käsitys etnisyydestä liikkuu paljolti tunnetasolla (Anttonen 1984, 116). Arkipäivän toimissa naiset ovat usein amerikkalaistuneet, mutta pohjimmitaan he tuntevat itsensä suomalaisiksi: ”Mun mielestä mulla on terve suhde suomalaiseen alkuperääni, josta olen kovin ylpeä vaikka olen tietysti Amerikan kansalainen niin jotenkin suomalaisuus kuitenkin elää sydämessäni.”

Sopeutumisosongelmien kautta integraatioon

Sopeutumisen kannalta tärkeitä ovat positiiviset tunteet ja tyytyväisyys uutta asuinmaata kohtaan, tunne siihen kuulumisesta sekä positiiviset ihmissuhteet valtakulttuurin edustajien kanssa (Mäenpää 1994, 7). Jos siirtolainen löytää hyviä puolia uudesta kotimaastaan ja elämästään siellä eikä harkitse paluuta vanhaan kotimaahansa, on hän hyvin sopeutunut, kun taas synnyinmaan oloja haikailevan akkulturaatio ei ole edennyt yhtä sujuvasti.

Amerikansuomalaisista naisista ehdottomasti suurin osa suhtautui positiivisesti Amerikkaa ja siellä asumista kohtaan. He olivat siis joko sopeutuneet sinne hyvin tai ainakin halukkaita sopeutumaan. Vain harva ilmaisi negatiivisia tunteita Amerikkaa kohtaan. Positiiviset kommentit voidaan jakaa periaatteessa kolmeen luokkaan: ensiksikin taloudellista menestystä, toiseksi työ- ja koulutusmahdollisuuksien paremmuutta ja kolmanneksi maailmankuvan ja elämänkatsomuksen rikastumista korostaviin. Lisäksi ilmasto vaikutti joidenkin viihtymiseen.

Seuraavassa esimerkki: ”Tykkään kovasti tästä maasta... meitä on täällä monia rotuja, eri uskonto-kuntiin kuuluvia, eri kansallisuksia, paljon mielenkiintoisia ihmisiä, joiden kanssa jakaa ajatuksia ja mielipiteitä ja elää yhdessä täällä kaikessa sovussa, asioita joutuu täällä katsomaan ihan eri näkövinkkelistä kuin ennen Suomessa – se on tosi mielenkiintoista ja avartavaa; ilmasto Californiassa on ihanteellinen ulkoilmaa rakastavalle ihmiselle kuten minulle; tämän maan ekonomisen systeemi on tosi ihana, missä on mahdollisuuksia parantaa omaa elämäänsä ja ei ole korkeita veroja niin kuin Suomessa ja yriteliäisyyttä kannustetaan, joten voi tehdä montaa työtä esim. tai olla oma business eikä veroilla lannisteta.”

Siirtolaiseksi lähteminen tunnettiin usein vahvistavaksi ja kasvattavaksi kokemukseksi. Uuteen kotimaahan ei kuitenkaan suhtauduttu sinisilmäisen positiivisesti, kuten ei Suomeenkaan. Tyypillisiä kritiikin syitä Amerikkaa kohtaan olivat turvattomuuden tunne ja amerikkalaisen yhteiskunnan kylmyys, jos ihminen ei jostain syystä menestynytään elämässään: ”- monet asiat ovat Suomessa paljon paremmin (terveyshuolto, koulutus, turvallisuus, eläkkeet yms.), täällä maassa kaikki mitataan rahalla ja kilpailu on kovaa (en oikein arvosta tällaisia arvoja).” Amerikkalaisia ihmisiä moitittiin pinnallisuudesta: ”Amerikka on hyvä maa asua, mutta ihmiset saattavat olla hyvin pinnallisia ja tosi ystäviä on vaikea löytää -.” Maailmanpoliittinen tilanne oli saanut jotkut leivottomiksi ja jopa harkitsemaan

paluuta Suomeen: ”Vakavammin harkitsimme sitä [muuttoa Suomeen] syyskuussa ’01, kun maailma tuntui syttyvän tuleen World Trade Centerin mukana.”

Suurin osa naisista ei enää pitänyt paluuta Suomeen todennäköisenä. Vajaa puolet oli sitä joskus harkinnut, mutta realistisia paluuaikkeitä oli vain harvalla, yleisemmin suomalaispareilla kuin sekaavioliiton solmineilla. Niiden, jotka pitivät paluumuuttoa realistisena vaihtoehtona, edellytykset integraatioon eivät ole yhtä hyvät kuin niiden, jotka olivat jo totuttautuneet ajatukseen loppuelämän viettämisestä poissa Suomesta. Uuteen maahan pysyvästi muuttaneet ovatkin halukkaampia ja motivoituneempia sopeutumaan (Hoffrén 2000, 24).

Ikä toi joillekin mukanaan halun palata Suomeen ja tulla haudatuksi Suomen multiin: ”Eläkkeelle jäännin jälkeen haluan palata takaisin Suomeen, johon päätökseen myös mieheni on suostunut. Jos kuolemme aikaisemmin, molempien toivomus on päästä Suomen multiin.” Toisaalta jotkut olivat jo unohtaneet haaveet palata Suomeen eläkkeelle jäätyään: ”Ajattelin tulla eläkkeelle Suomeen ja viettää rauhallista elämää kesämökillä, mutta kun kuulimme verotuksesta, emme taidakaan tulla muuta kuin käymään vain.” Melko yleinen oli myös toivomus siitä, että Suomessa voitaisiin joskus, varsinkin eläkkeellä, viettää osa vuodesta, useimmiten kesäkuukaudet. Muita yleisiä syitä halulle palata Suomeen olivat perhesyyt ja kaipuu Suomen luontoa ja Suomessa asuvia sukulaisia ja ystäviä kohtaan: ”Suomi on vielä kotimaani ja suo-

men kieli sydämeni kieli.” ”Ystävät, luonto, suomalaisuus, kulttuuri, muistot ja ennen kaikkea rakkaus Helsinkiin, kotikaupunkiin – kieli, elämäntapa jne.”

Jotkut naiset sanoivat myös muuttavansa Suomeen jos eteen tulee avioero tai jos he jäävät leskeksi: ”Olen täällä vain niin kauan kuin avioliitto pitää.” Jos nainen kuitenkin jää asumaan Amerikkaan erottuaan tai jäätyään leskeksi, on tämä vahva merkki integroitumisesta (Tuomi-Nikula 1988, 19). Monet naiset eivät enää haaveilleetkaan paluusta Suomeen, vaikka jäisivätkin yksin: ”Alussa aina ajattelin, että jos eroan tai jään leskeksi muutan takaisin Suomeen, mutta nyt olen huomannut, että olisi liian vaikeata aloittaa taas alusta. Vaikka kotini onkin aina Suomessa, olen niin kiintynyt tänne etten varmasti pystyisi asumaan Suomessa enää.” Toive muutosta Suomeen on sekaavioliitossa usein idealistinen, vailla realistista pohjaa, koska leskeytynneiden tai eronneiden naisten lapset ja lastenlapset asuvat uudessa kotimaassa. Moni myös epäilee aiheellisestikin kykyään sopeutua uudestaan suomalaisen yhteiskuntaan (Tuomi-Nikula 1989, 161).

Ne, jotka eivät harkinneet paluuta Suomeen, mainitsivat useimmiten syyksi sen, että lapset ovat Amerikassa: ”Missä maassa lapset on ja heidän perheensä, siinä maassa äiti aina haluaa olla, kuten minunkin tapauksessa.” Toisaalta myös aviomiehen mielipide vaikutti: muutama sekaavioliitossa elävä nainen kirjoitti, ettei Suomeen muutto tullut kysymykseen, koska mies ei halunnut muuttaa. Tottahan on, että kieli-

ongelmien vuoksi pysyvä muutto Suomeen olisi vaikeaa. Myös vaikeudet työn saannissa mainittiin syyksi, miksei Suomeen muuteta takaisin. Lisäksi monet kertoivat olleensa liian kauan pois Suomesta voidakseen enää asua siellä: ”Vierailu on viehättävää, mutta aikuiselämäni olen asunut Kanadassa, arkielämä ei varmaankaan Suomessa sujuisi.” Tämä on selvä merkki integroitumisesta amerikkalaiseen elämänmenoon.

Suurin osa siirtolaisnaisista oli siis tyytyväisiä muuttoonsa, eivätkä he enää juurikaan haaveilleet paluusta Suomeen. Sopeutumisongelmiakin oli kuitenkin koettu. Joillain kaipuu Suomeen oli kova, vaikka elämä uudessa kotimaassa olikin tyydyttävää. Menestys ei ollut riittänyt poistamaan ikävää synnyinmaahan, eikä sopeutumisprosessi ollut tällöin täysin onnistunut: ”Elämä voi olla hyvää täälläkin ja onkin, vaan koska olin ensimmäiset 24 vuotta kotimaassa, sydän on aina siellä. En voi edes ajatella kansalaisuuden vaihtoa, kuin käsi katkaistaisiin pois! Jouluisin Suomi ystävien kanssa mietitään, että olisi pitänyt jäädä Suomeen, missä se sydän aina on ja oma perhe!”

Vaikka sopeutuminen näyttäisi sujuneen hyvin, voi ulkopuolisuuden tunne vaivata siirtolaista (Hoffrén 2000, 34). ”Kanadassa minulla on usein selittämätön ikävä jonnekin ja usein tunnen itseni kuin olisin vain puolinen ihminen kaiken ulkopuolella niin kielellisesti kuin tavoiltanikin.” Jotkut kärsivät myös juurettomuuden tunteesta: ”Olen ollut jo sen verta Suomesta poissa ettei se enää ihan kodilta tunnu, joskin ei Kanadakaan eikä USA:kaan vielä

kodilta tunnu.” Sopeutumisongelmat ovat kuitenkin yleensä ohimeneviä, normaaliin sopeutumisprosessiin liittyviä ilmiöitä (Tuomi-Nikula 1989, 158). Jokainen siirtolainen kokee välillä kuulumattomuuden tunteita: ”Kaipaamaan Suomen turvaa ja lapsuuden muistoja, sitä kuuluvuuden tunnetta, kun saavun Seutulankentälle ja yhtäkkiä tajuan ympäristöni omalla äidinkielelläni ja vaistoan kulttuurin sen takana, mikä on tuttu, mutta minkä ohikulkija minusta on tullut.” Akkulturoituminen tapahtuu vain poikkeustapauksessa ongelmitta. Välillä siirtolainen kohtaa helpoja, välillä vaikeita vuosia (Tuomi-Nikula 1997, 284).

Suurimmalla osalla siirtolaisnaisista ongelmat ovat siis olleet vain väliaikaisia, ja ajan kuluessa amerikkalaiseen elämään on sopeuduttu yleensä hyvin. Vain harvan naisen vastauksista voi nähdä heidän etnisen lojaliteettinsa suuntautuneen täysin suomalaiseen kulttuuriin. Yleisempää tämä oli naisilla, jotka olivat avioituneet suomalaisen miehen kanssa. Suomalaisen kanssa avioituneetkin akkulturoituivat kuitenkin kodin ulkopuolisten aktiviteettien kuten työssäkäynnin ansiosta (Tuomi-Nikula 1989, 155–156). Suurta eroa seka-avioliitossa ja homogeenisessä avioliitossa elävien naisten integraatiossa ei siis ollut, vaikka kulttuuriperinnön vaaliminen tuntuisi olevan tärkeämpää suomalaisen miehen kanssa avioituneille.

Ehdottomasti suurin osa piti kuitenkin muuttoaan Amerikkaan onnistuneena ratkaisuna ja elämänsä Amerikassa hyvänä – vaikka huomioitava on, että elä-

mässään hyvin onnistuneet vastaavat yleensä mieluummin erilaisiin kyselyihin. Siirtolaisnaiset näkivät useimmiten hyvät ja huonot puolet sekä Suomessa että Amerikassa ja hyväksyivät ne. Heillä on siis tasapainotteleva identiteetti, joka on ensimmäisen polven siirtolaiselle turvallisin; vahva suomalainen identiteetti, jota siirtolainen haluaa osoittaa myös uudessa kotimaassaan ja samanaikainen ankkuroituminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan (Suojanen ja Suojanen 2000, 81). Hyvin integroitunut siirtolainen on huomannut, ettei vertailulla voiteta mitään ja tunnustanut, että Amerikassa ovat toiset asiat hyvin, Suomessa toiset, molemmilla vain on oma kulttuurinsa ja omat tapansa. Entinen kotimaa nähdään arvokkaana kulttuuriperintönä ja oman identiteetin tukipylväänä (Tuomi-Nikula 1989, 174). Siirtolaisnaiset ovat siis useimmiten ohittaneet ongelmavaiheensa ja näkevät elämänsä kahden kulttuurin vaikutuspiirissä arvokkaana ja rikastuttavana kokemukseena. ”Olen hyväksynyt hyvän ja huonon molemmissa maissa, ja sanoisin että olen tänä päivänä hyvin tyytyväinen ollessani suomalainen jonka koti on USA:ssa.”

Tiivistelmä

Toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneet siirtolaisnaiset olivat avioitumiskäytännöissään sikäli samanlaisia suurten siirtolaisvuosien aikana lähteneisiin verrattuna, että he edelleen avioituivat reilusti vanhempina kuin Suomessa oli tapana, ja he myös solmivat avioliittonsa melko pian Amerikkaan

saapumisestaan. Suuri muutos on kuitenkin tapahtunut aviopuolisoiden kansallisuuksissa: kun vielä toisen maailmansodan jälkeen siirtolaiset avioituivat pitkälti oman etnisen ryhmänsä sisällä, 1960-luvun jälkeen olivat muunmaalaiset miehet jo enemmistönä siirtolaisnaisten aviopuolisoiden joukossa. Suomalaisnaiset kokivat oman kulttuurinsa säilyttämisen tärkeänä riippumatta siitä, elivätkö he seka-avioliitossa vai homogeenisessä avioliitossa – tosin suomalaisen miehen kanssa avioituneet vaalivat kulttuuriperintöään hieman uskollisemmin kuin seka-avioliiton solmineet. Isoja eroja ei kuitenkaan ollut havaittavissa. Moni siirtolainen on kokenut välillä juurettomuuden ja ulkopuolisuuden tunteita, mutta kyseiset tunteet ovat useimmiten jääneet väliaikaisiksi. Siirtolaisnaisilla näyttää siis olevan vahva suomalainen identiteetti, mikä kuvastuu kulttuuriperinnön säilyttämisen tärkeytenä. He eivät kuitenkaan yleensä haikailleet takaisin Suomeen, vaan olivat tyytyväisiä muuttamispäätökseensä.

Viitteet

- 1 Yhdysvaltoihin on vuosina 1945–1999 lähtenyt noin 18 000 suomalaista siirtolaista ja Kanadaan noin 23 000 (Korkiasaari ja Söderling 1998, elekttroninen dokumentti).
- 2 Esimerkiksi 1980–1990 Yhdysvaltoihin muuttaneista 60,7% ja Kanadaan muuttaneista 55,1% on ollut naisia (Korkiasaari 1993, 35).
- 3 Avioitumiskäytännöissä tapahtuneista muutoksista Suomessa

- ks. Haavio-Mannila ja Jallinoja 1980, Yhdysvalloissa ks. Cherlin 1992 ja Coontz 1992 sekä Kanadassa ks. Beaujot 1991 ja Foot 1996.
- 4 Tarkoitan seka-avioliitolla liittoja, joissa partnereilla on eri kansallisuus, ja homogeenisella avioliitolla liittoja, joissa partnerit ovat kansallisuudeltaan ja etnisiltä ominaisuuksiltaan verrattain samankaltaisia (Tuomi-Nikula 1997, 269–270).
- 5 Amado M. Padilla mukaan akkulturaatioprosessin keskeiset tekijät ovat muuttajan kulttuuritietoisuus (cultural awareness) ja etninen lojaalisuus (ethnic loyalty). Edeltävä tarkoittaa sitä kulttuuritietoa – esimerkiksi kieli, arvot, historia, taide, ruoka – mikä henkilöllä on toisaalta omasta lähtökulttuuristaan, toisaalta uudesta tulokulttuurista. Jälkimmäisellä Padilla ymmärtää yksilön preferenssiä joko lähtö- tai tulokulttuurin suuntaan. Preferenssin suunta määrää yksilön akkulturoitumisen asteen ja sitä voidaan mitata esimerkiksi siirtolaisen etnisillä aktiviteeteilla (Padilla 1980, 48).
- 6 Akkulturaatiolla tarkoitan sitä ”dynaamista ja monidimensio-naalista prosessia, missä siirtolainen eri vaiheiden ja sopeutumisen tasojen kautta vähitellen mukautuu uuteen ympäristöönsä” (Tuomi-Nikula 1997, 282–283).
- Lähteet ja kirjallisuus**
- Anttonen, Marjut: Suomalaisiirtolaisten akkulturoituminen Pohjois-Norjassa. Jyväskylä 1984.
- Beaujot, Roderic P.: Population change in Canada: the challenges of policy adaptation. Toronto 1991.
- Berry, John W.: Acculturation as Varieties of Adaptation. Acculturation: Theory, Models and Some New Findings. Edited by Amado M. Padilla. Boulder, Colorado 1980.
- Björklund, Krister: Suomalaiset Sveitsissä 1944–1996. Turku 1998.
- Cherlin, Andrew J.: Marriage, Divorce, Remarriage. Cambridge 1992.
- Coontz, Stephanie: The way we never were: American families and the nostalgia trap. New York 1992.
- Foot, David K.: Boom, Bust and Echo. How to Profit from the Coming Demographic Shift. Toronto 1996.
- Haavio-Mannila, Elina ja Jallinoja, Riitta: Changes in the Life Patterns of Families in Finland: National report based on statistics and earlier studies. Helsinki 1980.
- Hannula, Mika: Self-understanding as a Process. Understood through the Concepts of Self-Understanding as a Narrative Form, the Third Dimension of Power, Coming to Terms with the Past, Conceptual Change and Case Studies of Finnishness. Turku 1997.
- Hoffrén, Henriikka: Suomalaiset Ranskassa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 2000.
- Kennedy, Vieno: English Life for the Finnish Wife. Siirtolaisuus Migration 1982:4, s. 21–28.
- Kero, Reino: Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War. Turku 1974.
- Kero, Reino: Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan. Turku 1996.
- Kolehmainen, John I.: Americanization and the Search for Identity. Old Friends, Strong Ties. Editors Vilho Niitemaa, Jussi Saukkonen, Tauri Aalto and Olavi Koivukangas. Vaasa 1976.
- Korkiasaari, Jouni: Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastot. Helsinki 1993.
- Korkiasaari, Jouni ja Söderling, Ismo: Finnish Emigration and Immigration after World War II. [WWW] Siirtolaisuusinstituutti. Päivitetty 1998. [Viitattu 20.2.2002] http://www.utu.fi/erill/instmigr/art/finn_migr.htm
- Kostiainen, Auvo: Sulautuminen uuteen yhteiskuntaan. Suomen siirtolaisuuden historia, osa 3: Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto. Keijo Virtanen, Arja Pilli ja Auvo Kostiainen (toim.). Turku 1986.
- Liebkind, Karmela: Me ja muukalaiset: Ryhmärajat ihmisten suhteissa. Helsinki 1988.
- Lindström, Varpu: Uhmattaret. Suomalaisien siirtolaisnaisten vaiheita Kanadassa 1890–1930. Juva 1991.
- Mikkola, Juha: Siirtolaisia ja vierailijoita. Suomalaisien siirtolaisten akkulturaatio ja identiteetti Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Kreikassa, Ranskassa ja Saksassa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto 2001.
- Mäenpää, Elina: Suomalaisnaiset Lontoossa. Sopeutuminen ja

- identiteetti. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma, Helsingin Yliopisto 1994.
- Niitemaa, Vilho: *The Finns in the Great Migratory Movement from Europe to America 1865–1914. Old Friends, Strong Ties.* Editors Vilho Niitemaa, Jussi Saukkonen, Tauri Aalto and Olavi Koivukangas. Vaasa 1976.
- O’Connell, Helen: *Women and the Family.* London 1994.
- Padilla, Amado M.: *The Role of Cultural Awareness and Ethnic Loyalty in Acculturation. Acculturation: Theory, Models and Some New Findings.* Edited by Amado M. Padilla. Boulder, Colorado 1980.
- Pennanen, Helena: *Suomalaisnaiset Hollannissa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 1992.*
- Ross, Carl: *Finnish American Women in Transition, 1910–1920. Finnish Diaspora II: United States.* Edited by Michael G. Karni. Toronto 1981.
- Suojanen, Matti K. ja Suojanen, Päivikki: *Retulaatsissa Mia-missa. Kasvokkain amerikkasuomalaisien kanssa.* Turku 2000.
- Tuomi-Nikula, Outi: *Acculturation in the ethnic mixed marriage. Ethnologia Fennica 1987–1988, Volume 16, pp. 5–26.*
- Tuomi-Nikula, Outi: *Saksansuomalaiset. Tutkimus syntyperäisten suomalaisten akkulturaatiosta Saksan Liittotasavallassa ja Länsi-Berliinissä.* Helsinki 1989.
- Tuomi-Nikula, Outi: *Kaksikulttuurinen perhe eurooppalaisen etnologian tutkimuskohteena. Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen.* Toim. Teppo Korhonen ja Pekka Leimu. Turku 1997.
- Valajärvi, Kirsi: *Kotiapulaisesta perheenäidiksi. Yhdysvaltoihin vuosina 1890–1914 muutaneiden suomalaisnaisten elämänvaiheet. Yleisen historian pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto 1996.*
- Vanhatalo, Raija: *Suomalaisen siirtolaisnaisen integroituminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan vuosina 1914–1939. Yleisen historian pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto 1987.*

Muuttoliikkeen ja etnisyytutkimuksen verkoston (MEV) seminaari

keskiviikkona 23.4.2003

Siirtolaisuusinstituutti, Linnankatu 61, 4. krs, Turku

- 13.30 Tutustuminen Siirtolaisuusinstituutin näyttelyihin.
Oppaana tiedottaja Krister Björklund
- 14.00 Maahanmuuttajien Suomen sisäinen muuttoliike. Tapaustutkimuksena Turku.
FM Karoliina Kokko, Turun yliopisto, maantieteen laitos
- 14.45 Keskustelu
- 15.00 Maahanmuuttajien integraation tavoitteet Suomessa: tasa-arvo ja integraatio kotouttamislain päämäärinä.
Tutkija Selene Peltonen, Siirtolaisuusinstituutti
- 15.45 Keskustelu
- 16.00 Yhteenveto ja seminaarin päättäminen.
Tutkimuspäällikkö Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

Seminaari on maksuton ja avoin kaikille asiasta kiinnostuneille.
Tervetuloa